

ABC efektywnych zajęć językowych

„Jesteśmy tym, co w swoim życiu powtarzamy. Doskonałość nie jest jednorazowym aktem, lecz nawykiem” – to słowa Arystotelesa¹, które trafnie wpisują się w naukę języka obcego. Doskonalenie umiejętności językowych to nieustanne powtarzanie w celu utrwalenia, to dążenie do jak najlepszego posługiwania się językiem obcym, z którym obcowanie, jak już się z nim „oswoimy”, staje się naszym nawykiem. Mówimy wtedy, np. po trudnym dniu w pracy, w szkole: „Czas na kolejny odcinek mojego ulubionego serialu”, oczywiście w języku angielskim, albo: „Sprawdź co się dzieje na świecie na kanale CNN”. Aby wykształcić w studentach takie nawyki, nieodzowna jest pomoc wykładowcy, który rozbudzi chęć do nauki w czasie swoich zajęć językowych. Jak to zrobić? Jak sprawić, żeby nasze lekcje były efektywne? Oto kilka refleksji wynikających z mojego doświadczenia zawodowego.

Jest niezaprzeczalne, że credo zawodu nauczyciela opiera się na pozytywnej, wzajemnej relacji nauczyciela i ucznia. Niestety, w praktyce jak i w literaturze znajdujemy przykłady niezrozumienia tej fundamentalnej idei nauczania. Poniższy fragment jest tego przykładem:

Uważała, że lekcje pana Turbinga stanowią element zakrojonej na dużą skalę obskuranckiej konspiracji. Poddani jego dyscyplinie potencjalni twórcy pracowni informatycznych przeistaczali się w robotników przy taśmie. Jego metoda nauczania opierała się na Logo, języku programowania polegającym na przesuwaniu metaforycznego żółwia po ekranie komputera Commodore 64. Joyce nienawidziła Logo, taśm montażowych i apodyktycznej niekompetencji pana Turbinga².

W przytoczonym tekście oczekiwania nauczyciela (pan Turbing) i uczennicy (Joyce) zupełnie się rozmiągają, kiedy tymczasem ich korelacja to najważniejsze elementy efektywnych zajęć. Nawiązanie i utrzymanie prawidłowych relacji wykładowca – student, student – wykładowca może stanowić do nich klucz. Jak to osiągnąć? Spróbujmy wcielić się w rolę dobrego słuchacza i rozmówcy jednocześnie, zainteresować problemami swoich studentów, czasem udzielić porady, ale tylko jeśli studenci o nią proszą. „Dawane bez prośzenia [...] są rodzajem przemocy. To tak jakby mówić: «Ja wiem lepiej, co jest dla ciebie dobre»” – to słowa dr Małgorzaty Majewskiej³, która zajmuje się językiem mediów, komunikacją werbalną i niewerbalną, manipulacją językową i mediami społecznościowymi. Właściwie poprowadzona rozmowa może być kluczem do nawiązania i utrzymania dobrych relacji.

Dopiero po nawiązaniu relacji, rozpoznaniu oczekiwań i potencjału studentów możemy skupić się na przekazywanych treściach. Tu istotę sprawy stanowią materiały, z których korzystamy w czasie zajęć. Zadbajmy o to, aby były one autentyczne i aktualne. Rozmowa o bieżących trendach w różnych dziedzinach życia to furtka do przełamania bariery

¹ Zob.: *Cytaty* [online], Marcin Mańka Akademia Komunikacji i Wizerunku 2017 [dostęp: 14 grudnia 2020]. Dostępny w Internecie: <https://manka-academy.com/cytaty/>.

² N. Dickner, *Nikolski*, przeł. M. Kamińska-Maurugeon, Warszawa 2020 (ed. elektroniczna); czytnik Kindle 24% nie podaje stron.

³ M. Majewska, D. Wantuch, *Zrób, jak mówię, i będzie dobrze* [wywiad], „Wolna Sobota” 2020 (24-25 października), s. 34; jest to dodatek do „Gazety Wyborczej”.

językowej. Tu z pomocą mogą przyjść platformy do nauki języka. Warta polecenia jest platforma British Council i jej zawartość ze strefy wideo lub audio (ang. *video, audio zones*) oraz zakładka z umiejętnościami (ang. *skills*). Istnieją również platformy edukacyjne i fora, które zachęcą studentów do współpracy z osobami rozsianymi po całym świecie, takie jak: Learn English From Real English (są tu umieszczone filmy, dzięki którym studenci mogą zapoznać się z prawidłową wymową i akcentem) czy BBC Learning English (kilkuminutowe lekcje gramatyki, wdrażające słownictwo, materiały przydatne w doskonaleniu wymowy i możliwość pracy z autentycznymi wiadomościami ze świata). Przydatna i satysfakcjonująca jest również darmowa aplikacja o nazwie Squid, gdzie znaleźć można teksty w różnych językach (również w języku polskim), na różnorodne tematy i na różnych poziomach zaawansowania. Treść zamieszczanych tam artykułów związana jest z bieżącymi wydarzeniami ze świata oraz obowiązującymi trendami w wybranych dziedzinach. Studenci chętnie korzystają z tej aplikacji i bardzo pozytywnie się o niej wypowiadają. Potwierdzeniem tego jest reakcja studentów na tę formę zajęć. Twierdzą, że aplikacja Squid zachęciła ich do aktywnego śledzenia informacji z całego świata w różnych językach.

Kolejnym elementem efektywnych zajęć, który należy wziąć pod uwagę, jest dopasowanie rodzaju metod nauczania i zadań do każdej grupy studentów. Nie zawsze sprawdzają się te same, powielane przez nas, modele i materiały. Często trzeba je modyfikować, gdyż grupy ćwiczeniowe charakteryzują się różnorodnością. Niektóre są bardziej aktywne, inne bierne. Wykładowca powinien tak pokierować zajęciami, aby i jedna, i druga strona zyskały jak najwięcej. Jedną z metod, nad którą warto się pochylić, jest tzw. odwrócona lekcja/klasa (ang. *flipped classroom*), w której to lekcja i praca domowa zamieniają się miejscami. W modelu tym chodzi o to, aby studenci przygotowali się do kolejnego nowego tematu zajęć na podstawie własnych materiałów lub zaproponowanych przez wykładowcę. Studenci sami wybierają styl pracy i uczą się samodzielności oraz krytycznego myślenia. Odwrócona lekcja jest dobrym pomysłem w przypadku ścieżki dyplomowania nauczycielskiej, ale doskonale sprawdzi się również w przypadku innych ścieżek.

Warto rozważyć również metodę tzw. zielonego długopisu. Model polega na tym, że zamiast błędów podkreślamy najdoskonalsze elementy pracy studenta (najczęściej sprawdza się on w doskonaleniu umiejętności pisania). W naszej kulturze dominuje styl pracy polegający na wytykaniu błędów. W tej metodzie wykładowca skupia się na tym, co student wykonuje poprawnie, podkreśla to, co on potrafi. Tym samym wzrasta motywacja i studenci łatwiej otwierają się na nowe wyzwania w doskonaleniu umiejętności pisania.

Reasumując, przedstawione metody to tylko wybrane przykłady wskazujące istotne elementy efektywnych zajęć językowych. Z jednej strony są to odpowiednie, dopasowane do danej grupy studenckiej, autentyczne i aktualne materiały. Z drugiej – właściwe dla danej grupy metody nauczania. Lecz, co najważniejsze, głównym rezultatem ma być nawiązanie i utrzymanie odpowiednich relacji wykładowca – student, student – wykładowca poprzez właściwie prowadzoną rozmowę, co nie jest zadaniem prostym, ale możliwym. Już Adam Mickiewicz skonstatował, że „nic porządniejszego na ziemi, a nic trudniejszego, niż prawdziwa rozmowa”⁴.

⁴ Tamże, s. 34.

mgr Karolina Pawlak,

Instytut Lingwistyki Stosowanej